

Komitet Fizyki PAN

Komitet naukowy PAN jest samorządną reprezentacją dyscypliny lub pokrewnych dyscyplin naukowych, służącą integrowaniu uczonych z całego kraju – tak stanowi ustawa o Polskiej Akademii Nauk. Ustawa określa również zadania i skład komitetu. Zgodnie z tymi regulacjami Komitet Fizyki PAN (KF PAN) jest reprezentacją fizyków polskich, w skład której wchodzi członkowie PAN oraz wybrani przedstawiciele wydziałów fizyki i instytutów badawczych. Do najważniejszych jego zadań należy rozważanie istotnych problemów fizyki w Polsce i przedstawianie opinii i ocen w tym zakresie.

Niektóre z zadań Komitetu Fizyki PAN nakładają się na zadania i zakresy działalności innych gremiów i instytucji, takich jak np. Polskie Towarzystwo Fizyczne (PTF) czy też Forum Dziekanów Wydziałów Fizyki i Dyrektorów Instytutów Fizyki (FORUM). Nie stanowi to problemu, a wręcz zachęca do współpracy. Dobrym przykładem jest współpraca z PTF przy organizacji Zjazdów Fizyków Polskich oraz z FORUM przy organizacji wspólnych posiedzeń i debat dotyczących ważnych spraw dla środowiska fizyków polskich. Takie wspólne posiedzenie Komitetu Fizyki odbyło się w 2013 roku na Uniwersytecie Mikołaja Kopernika w Toruniu. Posiedzenie poprzedzone było konferencją „100-lecie Modelu Bohra”. W wydarzeniu wzięli udział członkowie Komitetu Fizyki, Dziekani Wydziałów Fizyki i Dyrektorzy Instytutów Fizyki, a także wielu przedstawicieli społeczności akademickiej UMK. Spotkanie nawiązywało do posiedzenia Komitetu Fizyki PAN, które odbyło się w tym samym miejscu 15 lat wcześniej. Wtedy towarzyszyła mu konferencja pt. „Fizyka u progu trzeciego tysiąclecia”.

Aby lepiej przybliżyć działalność Komitetu Fizyki PAN, warto zaprezentować konkretne aktywności podjęte w mijającej kadencji. Poza standardowym opiniowaniem projektów aktów prawnych (głównie rozporządzeń ministerialnych), KF PAN kierował do urzędów i władz państwowych pisma wyrażające zaniepokojenie czy też protest. Dotyczyły one:

1. Rozporządzenia Ministerstwa Edukacji Narodowej w sprawie ramowych planów nauczania w szkołach publicznych. Oprotestowaliśmy m.in. związaną z tym redukcją godzin nauczania niektórych przedmiotów (w tym fizyki) na poziomie podstawowym w szkołach ponadgimnazjalnych. Protest pozostał jednak bez odpowiedzi, mimo początkowego rezultatu medialnego – ukazały się liczne artykuły w różnych czasopiśmie. Zainteresowanie mediów jednak szybko zniknęło, gdyż bardziej interesujący medialnie okazał się, odbywający się w tym samym czasie, protest (łącznie ze strajkiem okupacyjnym) w sprawie nauczania historii.

2. Oprotestowania (razem z FORUM) propozycji rządu dotyczącej finansowania studiów polskich studentów na uczelniach zagranicznych. W naszej opinii doprowadzi to do wspierania uczelni zagranicznych. Pomaganie młodzieży studiującej na najlepszych polskich uczelniach, które poziomem kształcenia nie odbiegają od czołowych uczelni na świecie, jest najbardziej efektywnym sposobem na zapewnienie szybkiego rozwoju kraju. Ten protest również pozostał bez odpowiedzi, a w artykule prasowym Pani Minister zarzuciła KF PAN niezrozumienie tej propozycji.

3. Zakwestionowania (razem z FORUM) zbyt niskich progów stosowności ustawy w sprawie zamówień publicznych. W rezultacie protest ten został odnotowany przez Prezesa Urzędu Zamówień Publicznych, a ustawa zmieniona

we wnioskowanym kierunku. Oczywiście nie przypisujemy wyłącznie sobie tego sukcesu – wiele instytucji również protestowało w tej sprawie i wnioskowało o zmiany.

Poza tą działalnością Komitet Fizyki PAN przeprowadzał dyskusje, formułował stanowiska, dokonywał analiz i ocen dotyczących m.in.:

- Infrastruktury naukowo-badawczej w zakresie fizyki w Polsce;
- Współpracy międzynarodowej polskich fizyków Horyzontu 2020;
- Konkursów NCN i NCBiR;
- Open Access;
- Oceny parametrycznej czasopism naukowych prowadzonej przez MNiSW;
- Stanu kształcenia w zakresie fizyki na uczelniach polskich
- Ostatniej kategoryzacji jednostek naukowych przeprowadzonej przez KEJN.

KF PAN w bieżącej kadencji powołał cztery sekcje:

- Sekcję ds. Nauczania Fizyki;
- Sekcję ds. Wydawnictw;
- Sekcję ds. Współpracy Naukowej;
- Sekcję ds. Infrastruktury Naukowo-Badawczej.

Nazwy sekcji odzwierciedlają zadania Komitetu. W poprzednich kadencjach Komitetu Fizyki PAN sekcje miały charakter subdyscyplinarny (np. Sekcja Fizyki Ciała Stałego, Sekcja Optyki, itd.).

Komitet Fizyki PAN zwykle rozpoczyna swoje posiedzenia wykładem naukowym. Na jesiennym posiedzeniu jest to wykład poświęcony aktualnej Nagrodzie Nobla z fizyki.

KF PAN nie tylko dyskutuje i ocenia stan fizyki w kraju, ale również, w ramach swoich kompetencji, pomaga instytucjom fizycznym w organizacji konferencji naukowych. Komitet przyznaje patronaty i wspiera finansowo średnio kilkanaście konferencji rocznie; zazwyczaj są to kwoty rzędu kilkunastu tysięcy złotych.

Komitet Fizyki PAN pełni ważną rolę we współpracy międzynarodowej – jest komitetem narodowym ds. współpracy z International Union of Pure and Applied Physics (IUPAP). Tradycyjnie KF PAN jest reprezentowany w tej organizacji przez swojego przewodniczącego. IUPAP jest organizacją skupiającą odpowiedniki KF PAN. Jej działania są ukierunkowane na wszechstronny rozwój fizyki, głównie poprzez stymulowanie współpracy ogólnościatowej, wspieranie konferencji międzynarodowych i przyznawanie prestiżowych medali i nagród w zakresie fizyki. Niestety, polskie wydziały fizyki i instytuty fizyki rzadko korzystają z tych możliwości.

Podobną rolę pełni Komitet Fizyki PAN w odniesieniu do współpracy z International Commission for Optics (ICO), w której Komitet jest reprezentowany przez profesora Jakuba Zakrzewskiego z Uniwersytetu Jagiellońskiego.

Komitet Fizyki PAN w bieżącej kadencji działa w ramach nowej ustawy o Polskiej Akademii Nauk, która w pewnym stopniu ograniczyła autonomię Akademii. Na to nakłada się widoczny i postępujący od dłuższego czasu spadek prestiżu instytucji akademickich w oczach społeczeństwa oraz obniżenie pozycji społecznej profesora. W prowadzonej działalności Komitet poświęca wiele uwagi na określenie swojej tożsamości, roli i zadań w nowych warunkach, jak również na zwiększenie rozpoznawalności w społeczności fizyków polskich.

FRANCISZEK KROK
Politechnika Warszawska